

Kitang LUNGSURANON sa *Siaton*

Kamatuoran
Pagbuligay
Lungsod mauswagon

Pag-isa sa bandila sa Pilipinas

Vol. 6 No. 12

Hulyo 1-15, 2016 P6.00

Bag-ong Mando: Sikop droga, kontra-quarry, dalan

"I don't have any plan (wala koy plano), ugma ug sa sunod ug pipila ka tuig nga termino sa politika, pero akong gipasalig sa akong Lolo Nonoy, ang haligi sa Diaz family, sigurado gyud ko nga walay mangawat gayod sa lungsod sa Siaton," miingon si Mayor Cezanne Fritz Diaz niadtong Hunyo 30 alas 4:00 sa hapon sa gawas sa Sangguniang Bayan, human sa pagpanumpa didto sa Dumaguete uban ni Gob. Degamo ug misa sa San Nicolas de Bari sa Siaton.

Matod niya adunay 2,800 kapin ka aplikante og trabaho apan 65 lang ang dawaton sa munisipyo. Maningkamot ug gamiton niya ang kaugalingong kwarta ug mopasalig og pangitag trabaho aron makatrabaho sa pribadong kompaniya ang ubang mga aplikante.

Dili tradisyonal nga politiko, gusto ni Mayor Fritz nga hatagan sila og panahon sa pagplano kay dili man usa ka pindot mausob dayon ang Siaton. Unahon gayud ang kaayohan alang sa kadaghanan ug dili ang personal.

Walay pormal nga turnover o pagpasa sa gahum kay nagpa-special audit o pagsusi man si Mayor Fritz ug mga kauban. Busa mipahawa sa SB niadtong adlaw sila si kanhi Mayor Alberto Ator kauban ang mga pangulo sa ahensya sa lokal nga kagamhanan sa Siaton.

Lakip sa mga plano ni Mayor Fritz mao: 1. Ang paghangyo sa tanang kaparyentihan, sa tanang amigo nga anaa sa sabakan sa droga nga, sulod sa duha ka semana, kon dili sila kaundang **padayon sa panid 3**

Si Mayor Cezanne Fritz Diaz mipadayag sa iyang gugma pinaagi sa paghalog ug paggunit sa kamot sa iyang Lola Florentina ug Lolo Nonoy.

469 misurender

Si PSI Varie Aniñon Villanobos, Officer-in-Charge sa Siaton Pulis, si Mayor Cezanne Fritz Diaz ug si Hon. Miguel Dungog, pangulo sa Peace and Order Council mipahigayon sa "Oath of Commitment" o pagpanumpa sa pagsaad ngadto sa, kapin o kulang, 110 ka tawo nga nalambigit sa droga nga misurender sa ilang kaugalingon ngadto sa awtoridad. Gihimo kini niadtong Hulyo 8, 1:30-5:00 sa hapon sa Function Hall sa ikaduhang andana sa Siaton Public Market sa tumong pagwala sa pag-abuso sa droga sa Siaton.

Ang PNP Siaton makusganong nagpaluyo sa kampanya batok sa ilegal nga droga nga lambigit sa kampanya "OPLAN TOKHANG" (Project Double Barrel) sa PNP.

Sa pinakaulahing tala, dunay 469 na ang nisurender.

"Isip Bise-Mayor dili lamang kini prebilehiyo kondili obligasyon kini alang sa katawhan," matud ni Bise-Mayor Vincent Emil Arbolado (kanhi mayor sa Siaton) niadtong Hunyo 30. Ang Sangguniang Bayan mao ang suginlanan sa lungsod, ug dinhi magdibati, magsuginlanay, magbayloay og hunahuna ug unsay makaayo alang sa lungsod ugma damlag, midugang siya. Nagpasalamat usab siya sa iyang pamilya, kaparyentihan ug mga higala isip napiling bag-ong bise-mayor sa lungsod sa Siaton.

EDITORIAL**Drogas, Quarry ug Dalan**

Bag-ong pamunuan ang masinati sa Siaton sugod Hulyo 1, 2016. Kini human manumpa ang bag-ong hut-ong sa mga alagad sa katawhan nga maoy gisangunan sa renda sa pangagamhanan aron mapatuman ang mga gimbuhaton alang sa kabulahanan sa tanan.

Tutukan sa kasamtangang pamunuan ang pagbatok sa pagkuyanap sa ilegal nga droga, diin nagplano ang mayor nga hangyoon ang tanang kaparyentihan, ang tanang amigo nga anaa sa sabakan sa droga nga, sulod sa duha ka semana, kon dili sila kaundang sa bisyo, magbakasyon sa laing lugar kay dako kaayo ang himuon nga pagpanikop batok druga kay mao may mando sa Presidente sa nasod. Ang administrasyon ni Mayor Fritz Diaz ug BM-Bingbing Arbolado administrasyon usab sa taga-bukid hinungdan nga ang tanang dagkong makina adto mag-ayo sa kadalanan sa bukid, aron ang mga bata makatagamtam ug makaeskwela bisan og baha.

Sa natad sa patigayun, adunay tulo ka bilyonaryo nga mobisita sa Siaton mosusi kon unsaon pagpalambo sa Siaton sa natad sa negosyo. Iya usab nga gipasalig nga ipahibalo matag karon ug unya kung pila ang kwarta sa kaban sa lungsod.

Gipasalig usab niya nga sikopon dayon ang barge o barko nga nagkuha og balas o yuta diha sa Mantuyop ug papahawaon sa lungsod. Kadtung mga amigo sa naghakot og yuta bisan wala na silay gahom sa lungsod pahawaon sa Siaton aron ang dagat pasagdaan nga nindot.

Sa mga kontra sa politika, kadtung ganahan makighiusa alang sa lungsod sa Siaton, ilabi na sa mga batan-on nga walay labot sa away politika sama sa mga iskolar, andam ang bag-ong pamunuan sa pakigtambayayong.

Nindot ang mga plano og programa. Imong maaninaw nga alang gayud kini sa kabulahanan sa tanan.

Ang panghinaut karon mao ang makanunayong pagsalig sa katawhan. Ang tinud-anay nga serbisyo. Ug labaw sa tanan ang pagsalig sa matag usa aron tanan magmalampuson.

Ang kalampusan sa mga programa ug plano dili lamang mag-agad sa usa ka tawo. Ang tanan nga katawhan kinahanglan nga mag-ambahan alang sa kabulahanan sa tanan.

Bukhad*Susan Monte de Ramos-Soldwisch***Paalam na, Ma'am Charing**

Babay, higalang Siatanon, Mrs. Charing Jaugar-Quilnet! Gipahinungod nimo ang imohang kusog, utok ug kasingkasing sa pagsirbe sa lungsod, ingon man sa lalawigan, isip magtutudlo hangtod District Supervisor, ug hasta pa sa mga batan-on sa NORSU-Siaton nga gustong motudlo.

Gihigugma nimo ang imohang pamilya, kaparyentehan, simbahan, ug mga higala. Daw mapalngan og suga kami sa Siaton tungod sa imohang pagpanaw! Hinuon, magpabilin ka sa among paghinumdom ug sa among pagmahal.

Salamat sa Ginoo sa gihatag Niya kanimong mga katuigan. Salamat sa imohang pagsirbe Kaniya ilabi na ang imohang nahimo sa kalungsoran sa Negros Oriental. Ang imohang maayong buhat magpabilin, magkanunay, ug mosanggaka pa gayud - sama sa usa ka tinanom nga magpamunga sa ngadto-ngadto. Usa sa imohang gihatagan og pag-atiman mao ang Kitang Lungsuranon sa bag-o pa lamang kining nagsugod. Nikaylap na kini sa kabarangayan, hangtod sa ubang nasod sa kalibotan diin anaa'y naghigugma sa atoang lungsod ug atoang Binisaya! Daghang salamat! Magmalipayon ang imohang pag-abot sa langit!

Pahalipay kang Mayor Diaz ug**B-M Arbolado**

Maayong pagpahiluna sa atoang piniling mga pangulo nga mosirbe sa kagamhanan sa Siaton! Dili malikayan ang kadasig ug taas nga paglaom natong mga lungsuranon nga unta may

*padayon sa panid 4***Panghunahuna***Rene Tuballa, Boston, USA*

Sa pagkatinoud lang, dili ko makahusgar ug asa ko nga panig kabahin sa bag-ong Presidente sa Pilipinas. Nanghinaot ako nga matuman niya ang iyang mga panaad susama sa pagwala sa mga droga nga karon nagsukarap sa atong nasod ug mao usab ang mabasol sa mga grabing krimen nga nanghitabo. Pero naa koy kahadlok nga ang mga pamaagi niya, sama sa mga nahitabong pagpatay wala ug tuo sa mga lider sa droga ug uban nga mga criminal, dili unya mapunggan ug mahimong sinugdanan sa pagpinatyanay. Kini ang nahitabo sa Mexico ug uban pang nasod sa Central America. Dili mapunggan nga ang sakop sa kapulisan mohimo og mga dautan nga buhat pinaagi sa pagpatay sa mga tawong dili nila nagustuhan bisan ug walay nahimong kontra sa balaod.

Kinsa man sa atong nasod ang magbantay sa mga binuhatan sa mga pulis? Akong nahinumdoman sa panahon sa Martial Law nga ang mga sundalo ug mga pulis mao ang hari sa lungsod. Siguro kinahanglan nga kitang tanang Pilipino mag-amping ug magbantay sa kapulisan nga mosubay sila sa pamalaod ug, labaw sa tanan, dili kita motugot nga si Duterte mahimong diktador. Kabahin sa kapulisan, kon ang mga pamaagi mapariho sa pinaagi ug kakusog sa mga pulis diri sa Amerika, wala tay kahadlok.

*padayon sa panid 4***Kitang Lungsuranon**

Gimantala sa **KL Publishing**, Siaton, Neg. Or., Philippines,
Contact +63 997-582-9338 www.KitangSiatanon.com
 TIN: 420-321-172-000; Permit number: 13-0450

Publisher

Susan Monte de Ramos- Soldwisch

Editor-in-Chief

Melita "Bing" Aguilar

Copy Editor

Mirzah V. Rodriguez

Tigbalita / Manunulat Grace Arcellana
Eugene JamandronZephania Repollo
Virginia Carriaga

Pulis Balita

Subay sa PNP PATROL PLAN 2030, mga sakop sa PNP sa Siaton Pulis nga gipangulohan ni PSINSP Varie Aniñon Villanobos, Officer-in-charge sa Siaton Pulis uban ni PINSP Jovenal de la Peña Rado, Deputy nagpailalum sa pagtesting sa droga sa SOCO Dumaguete nga gipasiugda ni PCI Marco Ponce de Leon niadtong Hulyo 6, 11:30 sa buntag.

Pabasa

Nagbasa sa KL sila si Derwin Siglos, Kressol Chavez, Pastor Efren Badon, Arturo Badon, Susana Lim, ug si lola Juling dela Pena human sa pagtuon sa Biblia sa balay sa pamilya Dela Peña.

Petisyon batok proyekto sa EDC gipadayag na

Mga grupo sa kalikopan sa Negros Oriental mihatag og kopya sa 3,000 ka pirma ngadto kang Mayor Edgar Teves sa Valencia sa paghunong sa proyekto sa EDC pagpalapad og 60 megawatt sa *geothermal* sa Cuernos de Negros o Mt. Talinis.

Sumala ni Zephania Repollo, pangulo sa 350 Pilipinas, ang mayor nagpakitag suporta sa mga grupo ug misaad nga ang proyekto iklaro sa publiko.

Tungod niini, ang buhatan sa Mayor makig-estorya sa mga nagreklamo, sa mga opisyal sa Department of Environment and Natural Resources (DENR) ug EDC. Ang pakig-estorya nagtumong pagtubag sa mga pangutana sa mga grupo sa kalikopan bahin sa dili pagpadayag sa EDC sa iyang mga plano, miingon si

Repollo.

Ang EDC naghulat sa Environmental Compliance Certificate (ECC) alang sa iyang gisugyot nga plano nga dugang 60 megawatt.

Apan atol sa pakigpulong sa media bag-ohay lang, si Engr. Vicente Omandam, Senior Manager sa Negros Island Geothermal Business Unit (NIGBU) sa EDC mipatin-aw nga ang pagpalapad mogamit sa 30 ektarya sa “development block” ug dili sa Mt. Talinis sumala sa giangkong sa mga grupo sa kalikopan.

Si Ricardo Calderon, pangulo sa Forest Management Bureau sa DENR mipatin-aw bag-ohay lang nga ang EDC wala pa makaapply alang sa lugar ug nagkinahanglan kini sa pagtugot sa lokal nga kagamhanan una maaprobahan.

Bag-ong Mando... gikan sa panid 1

sa bisyo, magbakasyon sa laing lugar kay dako kaayo ang himuon nga pagpanikop batok druga kay mao may mando sa Presidente sa nasod; 2. Ang administrasyon ni Mayor Fritz Diaz ug BM-Bingbing Arbolado administrasyon usab sa taga-bukid. Tanang dagkong makina adto mag-ayo sa kadalanan sa bukid, aron ang mga bata makatagamtam ug maka-eskwela bisan og baha.

Gitug-an ni Diaz nga adunay tulo ka bilyonaryo nga mobisita sa Siaton kauban ni Gen. Lim aron mangita kon unsaon pagpalambo sa Siaton sa natad sa negosyo. Iya usab nga gipasalig nga ipahibalo matag karon ug unya kung pila ang kwarta sa kaban sa lungsod.

Gipasalig usab niya nga sikopon dayon ang *barge* o barko nga nagkuha og balas o yuta diha sa Mantuyop ug papahawaon sa lungsod.

Kadtong mga amigo sa naghakot og yuta bisan wala na silay gahom sa lungsod pahawaon sa Siaton aron ang dagat pasagdaan nga nindot.

Sa mga kontra sa politika, kadtong ganahan makighiusa alang sa lungsod sa Siaton, ilabi na sa mga batan-on nga walay labot sa away politika sama sa mga iskolar, abri ang partido ni Fritz ug Bingbing (team FB) kay ang Siaton lungsod sa tanan. Iyahang pasalig nga sa iyang termino buhaton gayod niya ang iyang maayong tumong ug dugangan pa kini.

Karon, abri ang munisipyo alang sa tanan alas 7:00 sa buntag aron makigkita niya, dugang niya. Gipahinungod ni Mayor Fritz ang iyang kadaugan ngadto sa kanhi Mayor sa Siaton, Inad Quisay ug Arturo Arbolado. Gusto niya nga moadto sa kada barangay ug magpasalamat ug binagsa.

Tubag Lungsuranon

Isip lumolupyo o lumad nga Siatanon, sa unsang pamaagi o lakang ikaw makatabang sa pagpanalipod ug pagpatunhay sa kinaiyahan?

Isip lumolupyo niining lungsod, ako lang gyud maalagad ang pagtanom og kahoy kauban sa akong mga higala, mga estudyante, ug uban pa. Maglaom lang ko nga undangon na unta ang mga *quarry* o pagkutkot sa ating municipalidad. Mao kani ang nagdala og kadaot sa atong kalikopan. Mao lamang jud nay pangandoy namo nga taga Caticugan - ang *quarry* diha sa suba sa Siaton nga gihimo sa korporasyong JM ug Bigfoot, apil na sad ang *quarry* diha sa luna nga napalit ni kanhi Mayor Ator sa Panligiran. Sakit na sa among konsyensya nga maskin ang mga nangaging administrasyon way gihimo kay sila way dudang suportado pod sa mga kalihokan sa pag-*quarry*. -- *Ariel Sastre, magtutudlo sa Sumaliring HS*

Likayan ang pagputol sa mga kahoy labi na ang mga *mangroves* o katunggan. --*Rosalee Gadayan*

Pagtanom og mga kahoy. Dili ra pod unta taman ra sa pagtanom. Kada balay magtanom og isa, dayon katungdanan na nila ang pag-atina sa kahoy hangtod modako. Dili pasabot nga sa balay jud duol itanom. Kung kada barangay naay gigahin nga lugar alang sa pagtanom og kahoy, mas maayo. -- *Jorife Vero*

Pagtanom og kahoy labi na karon, kay ting-ululan na, dali ra mabuhi ang mga kahoy. Hasta ang mga taga DENR dapat mosuroy sila sa mga bukid kay opao na ang mga kahoy sa ibabaw. -- *Rhea Egera Abendanio*

DILG: Bag-ong opisyaales dunay bansaybansay

Ang Department of Interior and Local Government (DILG) maghatag sa mga bag-ong napiling opisyal sa usa ka pasiunang pagbansay ug pagtuon. Dunay 559 ka mga bag-ong gobernador, ug mga mayor sa syudad ug munisipyo sa tibuok nasod ang napili sa milabay nga eleksyon.

Matud pa ni DILG Kalihim Mel Senen Sarmiento ang 'Basic Orientation: The First 100 Days,' usa ka bahin sa Newly-elected Officials (NEO) nga programa sa DILG pinaagi sa ilang Local Government Academy (LGA) alang sa mga bag-ong napili nga mga opisyal sa nasod.

Ang pagbansaybansay ipahigayon aron tubagon ang panginahanglan sa mga bag-ong lokal nga lider og giya sa pagsugod sa ilang pagdumala.

Lakip sa tun-an mao ang *governance* o pagdumala ug *decentralization* o pagpakig-ambit sa gahum gikan sa nasudnon ngadto sa lokal nga pangagamhanan, mga katungdanan ug tulubagon sa mga napiling opisyal, pagdumala, pagpangulo, pagkabag-o sa panahon ug pagdumala sa mga katalagman, pagpalambo sa lokal nga ekonomiya, pagdumala sa krisis, kalinaw ug kahusay, ug uban pa. (PIA)

Nangayo og hinabang si Jennifer Arnaiz, taga Km. 43, Albiga, alang sa pagpalubong sa iyang igsoon Benedicto Arnaiz nga namatay sa Bayawan niadtong Hulyo 3, 2016. Si Jennifer miadto sa bag-ong opisina ni Kag. Jing Genesa Quitay Teng sa Burgos St., Poblacion 2 niadtong Hulyo 4, ala 1:00 sa hapon. Ang opisina kaniadto nahimutang sa Sitio Udloom, Brgy. Giligaon ug gibalhin sa lungsod aron mapadali ug sayon maadto sa mga Siatanon.

akong hunahuna nasayop ra siya sa paglitok pero lisod na bawion. Sa katapusan, ang akong gipangamuyo mao ang pagwala sa pagpangawat nga ginahimo sa mga tawong nagtrabaho sa atong

gobyerno. Kun mahimo kana ni Presidente Duterte, makabot sa Pilipinas ang paglambo nga pareho sa pag-asenso sa ubang nasod kay ang uban nga makaulaw nga hinimoan karon maghinayhinay ra og kawala.

tanan sa pagbasa – ilabi na sa mga “Tubag...” sa mga tawo kabahin sa kahimtang nato. Magpahibalo ug magpatinaw usab ang KL kon unsa’y gustong ipaabot ni Mayor, Bise-Mayor, ug ilahang administrasyon nganhi sa mga kabarangayan.

Unsa diay ang atoang

kahimtang karon nga nakahisgot man si Mayor Diaz sa mga gustong mopasipala sa iyahang kinabuhi? Anaa’y kasarangan nga seguridad? Nganong ingon ani ang atoang pag-abiabi kaniya? (Pipila na ko ka bulan sa America, busa kining mga pangutana!)

Bukhad... gikan sa panid 2

makita kitang kaayohan alang sa nanagtrabaho, sa mga nagpangita og trabaho, sa mga pamilyang nagkalisod, sa kahimtang sa suba, dagat, bukid, tiyangge, mga eskuylahan, tambalanan, dalan, mga kabataan ug katigulangan.

Nalipay kita nga sila gustong makig-estorya ug manimati kanato kabahin sa atoang mga damgo! Husto si B-M Bingbing sa pag-agda kanato nga moadto sa Sanggunian matag Lunes ala 1:00 aron mosugilon kon unsay problema sa barangay. Magkita unya ta didto! Hinaot usab nga makigdugtongay ang SB ug Munisipyo kanatong ania sa civil society, nahiuban ba sa usa ka organisasyon o wala.

Asa man magmagikan ang tumong sa kagamhanan kondili sa katawhan? Busa,

Panghunahuna... gikan sa panid 2

Atong hunahunaon nga masayop ra ka og gamay sa pag-atubang nimo sa mga pulis diri sa America, dako ang posibilidad nga mapusilan ka.

Ang mga gipangsulting pagtamay ug pagpakaulaw ni Presidente Duterte sa simbahang Katoliko, apil na ang ubos niyang pagtan-aw sa mga kababayan-an, lisod masabtan. Unsa man ang iyang plano? Dili ko makatuo nga iyang giplano ang uban niyang gipangyawyaw. Ang

maayo unta kon magduyog ang sektor publiko, sektor pribado (mga negosyante) ug ang mga molupyo nga dili labot sa militar o rebelde, nga gitawag og “civil society”.

Ang Kitang Lungsuranon, isip usa ka lig-on, independiente, ug masaligan nga mantalaan, nagaimbitar sa